

ДЗВОНИ ЛЕМКІВЩИНИ

№ 1 (106)
січень-лютий
2017 р.

Газета заснована
29 квітня 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

Оксана МАКСИМЛЮК ЛЕМКИ ЗІБРАЛИСЯ В ТЕРНОПОЛІ, АБИ ВІДСВЯТКУВАТИ ЙОРДАН

ХРОНІКА НОВИН

«Лемківська Коляда» з Калуша
25 грудня 2016 р. в Івано-Франківську (Центральний Народний Дім) проводився обласний конкурс обрядів Різдвяно-Новорічного циклу «Вертепів» і «Маланок». «Лемківська Коляда» у виконанні Народного аматорського фольклорно-етнографічного ансамблю пісні й танцю «Студенка» Палацу культури «Мінерал» із м. Калуш отримала Перше місце, а колектив став переможцем цього конкурсу.

В. Питлюк.

«Лемківський Йордан» у Тернополі
19 січня лемківська громада Тернополя в міському Палаці культури «Березіль» відсвяткувала традиційний «Лемківський Йордан» – Водохрещу. У святі взяла участь близько 400 осіб із Тернополя та області.

Виступали дитячий Вертеп із Микулинців, вокальне тріо «Овертон» Тербовлянського вищого училища культури, народний артист України Богдан Івановіч. Весь вечір присутнім вигравав гурт «Лемківські гудакі» (брати Микола і Ярослав Гарбери) з Чорткова.

З привітаннями на забаві виступили голова Тернопільської облдержадміністрації Степан Барна, міський голова Тернополя Сергій Надал, голови обласних організацій «Лемківщина» Олександр Венгринович з Тернополя і Степан Криницький з Івано-Франківська.

Закінчення на стор. 2.

Тарас РАДЬ «ЛЕМКІВСЬКА СВЯТА ВЕЧЕРЯ» У ЛЬВОВІ

Лемки знову з'їхалися в Тернопіль. На цей раз, аби відсвяткувати разом Йордан - «Третій Празник», за лемківськими традиціями та звичаями. Ця подія, до слова, друга за масштабом після «Дзвонів Лемківщини» в Монастириську. Нагадаємо, що фестиваль щорічно об'єднує на Тернопільщині представників цієї етнографічної групи українців із різних куточків країни та зарубіжжя. Захід розпочав священник із молитви та окроплення присутніх свяченою Йорданською водою.

*Народився Бог на сянях
в лемківськiй містечку Дукля.
Прийшли лемки у крисанях
і принесли місяць круглий.*

Колядку на слова Богдана Ігоря Антонича лемки дуже люблять. Тому нею розпочинають святкування Різдва. Саме нею і розпочали дійство Йордану в Палаці культури «Березіль», куди з'їхалися лемки зі всієї Тернопільщини, а також сусідніх областей.

«Ми знаємо, – говорить Олександр Венгринович – голова обласного товариства «Лемківщина», – що лемки, як етнографічна група українського народу, на жаль, на сьогоднішній день перебуває на межі зникнення. І ми робимо все для того, щоб відродити славні традиції, згуртувати краян. Сподіваємося: на святі буде до 500 осіб. На нашому Йордані завжди присутній священник, Вертеп і концертна програма, господар і господиня».

Господар і господиня свята, точніше лемки кажуть – «ґазда і ґаздиня», починають «зачинають» забаву і припрошують до столу усю лемківську родину. А гості, як прийнято, приходять не з порожніми руками. Столи вгинаються від традиційних українських і лемківських страв.

Віра Дудар – ґаздиня свята, розповіла, як готують традиційні лемківські страви. Різдвяний хліб називався «кращуном». Мука для нього була житня або вівсяна, перемішана з ячмінною. Хліб пекли в печі «пецу» на дровах-«дирвах». Ігор Дуда – ґазда свята, додає, що хліб мусив бути з часником. Часник найбільше смакує на Різдво. На відміну від поширеної традиції починати Святу Вечерю кутею, лемки нею закінчували. Бо кутя – солодка. А кутя була не з пшениці. Запивали страви «ябчанкою», тобто узваром.

Цілий вечір ґазда і ґаздиня говорять – «бєсьдують» лемківською говіркою, яку молодше покоління майже не знає. А старші люди вже забули. Правда, Вертеп проводився на лемківській мові. Колядки і пісні також співали по-лемківському.

Лемки відзначають Йордан у Тернополі з 1990 року. Кажуть, що жодного разу не пропустили. Крім одного, через війну на Донбасі, в пам'ять героїв Небесної Сотні та полеглих воїнів АТО, серед яких були і лемки.

Сергій Надал – міський голова Тернополя, зауважив: «Лемківська громада у Тернополі дуже чисельна. Вона є прикладом для всіх українців, які навіть в умовах гоніння та переслідування зберегли почуття дружби, єдності та взаємопідтримки. Багато гостей приїжджають до Тернополя, щоб подивитися на лемківські дійства. Нам дуже приємно, що в місті збудована і працює Лемківська церква».

Тепер лемківська громада має ще один привід (вже третій) збиратися. Минулорічне відкриття церкви в Тернополі започаткувало відзначення нового свята – «Лемківського Кермешу» – у червні, в день Пресвятої Трійці.

Святкує «Молода Лемківщина».

14 січня цього року у Львові в приміщенні професійного училища №20 відбулася «Лемківська Свята Вечеря» – Вєлія. Це традиційна зустріч лемківської громади Львова та області, щоб усім разом провести Різдвяні Свята.

Участь у львівській Вєлії взяло більше 300 лемків, кожен з яких традиційно приходив з власною закускою – «мериндею». Серед них були члени Львівського обласного товариства, районних осередків, а також «Молодої Лемківщини».

Захід розпочався з урочистої, а потім – концертної програми. Усіх учасників Святої Вєчері привітала голова Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань Софія Федина, яка також виконала кілька колядок. Святкову програму продовжили виступи Народного ансамблю пісні і танцю «Лемковина», хор львівського товариства

«Холмщина», церковний хор «Воскресіння» с. Зимна Вода, які виконали лемківські народні та авторські колядки.

Після концертних виступів настав час для застілля і святкування, яке розпочалося із спільної молитви. Кілька сотень лемків, які водночас по-рідинному справляють Святу Вечерю є способом об'єднати лемківську громаду за одним столом. Це найкраща нагода, щоб поспілкуватися із близькими, познайомитися із новими людьми, обмінятися враженнями. Зрештою, поколядувати і відпочити.

На святі було багато молоді, які займали два окремі столи. З колядкою та Вертепом на Вєлії також виступили учасники громадських об'єднань «Молода Лемківщина» і «Вирій», дівочий октет хору церкви Святих мучениць Віри, Надії і Любові у Львові.

ХРОНІКА НОВИН

Закінчення.

(Репортаж про свято дивіться і читайте в статті О.Максимлюк на стор. 1).

Інф. «ДЛ»

Засідання Колегії ВУТЛ

18 лютого у Львові (пл. Ринок, 17. Т-во «Лемківщина») проходило останнє засідання Колегії ВУТЛ за минулий рік. Порядок денний засідання:

1. Звіти про роботу за 2016 рік і перспективні плани роботи на 2017 рік.
2. Про стан справ у Всеукраїнському Товаристві «Лемківщина».
3. Про участь делегації ВУТЛ у роботі наступного Конгресу СФУЛО.
4. Різне.

На засіданні були присутні члени Колегії: Степан Майкович, Мирослав Дмитрах (Львів); Олександр Венгринович, Ігор Дуда, Марія Бабічук (Тернопіль); Степан Криницький, Любов Мельничук, Ярослава Галик (Івано-Франківськ). Запрошені: Софія Федина – голова СФУЛО, Іван Радь і Микола Вовк – заступники голів обласних організацій Львова і Закарпаття. Засідання вів голова ВУТЛ Василь Мупеса (Перечин, Закарпаття).

Присутні привітали Софію Федину з Днем народження, відтак вшанували пам'ять героїв Небесної Сотні і захисників Карпатської Січі. Голови організацій інформували про проведenu роботу і подали Плани роботи на 2017 рік. Пункт 1 Порядку денного об'єднань зі п. 2.

Голова СФУЛО С. Федина повідомила про встановлену квоту на Конгрес: по сім осіб від кожного суб'єкту Федерації. 24 серпня ц.р. відбудеться засідання Президії СФУЛО, 25 серпня проходить сам Конгрес, а 26 серпня учасники візьмуть участь у Лемківській Ватрі в Зимній Воді.

Ухвалили: наступне засідання Колегії ВУТЛ провести 27 травня ц.р. в м. Яремча на Прикарпатті.

І. Ганчова.

ПЛАН ОСНОВНИХ ЗАХОДІВ

Львівської обласної організації ВУТЛ на 2017 рік

1. Організація і проведення Різдвяного Свята у лемківських традиціях. 12 січня.
2. Поїздка в м. Перемишль (Польща) на Свято Водохрещі. 19 січня.
3. Відзначення Дня Соборності України. 22 січня.
4. Звітно-виборна конференція Львівської обласної організації ВУТЛ. Березень.
5. Підготовка і проведення VIII-го Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Лемківська писанка». Березень-квітень.
6. Організація і проведення заходу до 70-річчя акції «Вісла» (1947 р.). Квітень.
7. Участь народного ансамблю пісні і танцю «Лемковина» та делегації лемків Львівщини у 62-му Святі культурі русинів-українців Словаччини у Свиднику. Червень.
8. День пам'яті поета і літературознавця Б. І. Антонича (1909-1937). 6 липня.
9. Участь у Фестивалі лемківської культури в м. Перечин, Закарпаття. Липень.
10. Участь лемківських художніх колективів і делегації Львівщини у 35-й Міжнародній Лемківській Ватрі в с. Ждина, Польща. Липень.
11. Участь у Міжнародному фестивалі «Од Русаль до Яна» в с. Зиндранова, Польща. 29-30 липня.
12. Участь у XVIII-му Всеукраїнському фестивалі лемківської культури «Дзвони Лемківщини» в Монастирську на Тернопільщині. 5-6 серпня.
13. Участь у роботі VII-го Конгресу СФУЛО у Львові. 24-26 серпня.
14. Львівський обласний фестиваль «Гомін Лемківщини-2017» в с. Зимна Вода на Львівщині. 26-27 серпня.
15. Поїздка в м. Дукля (п-т Сянік, Польща) для відзначення 73-річчя Дукельської операції (1944 р.). Вересень.
16. Відзначення 108-річчя від дня народження Б.І.Антонича та 8-річчя Музею-садиби родини Антоничів у с. Борятин Мостиського р-ну на Львівщині. Жовтень.
17. Проведення XIII-го Міжрегіонального фестивалю-конкурсу «Пісні забутого краю» в м. Городок на Львівщині. Серпень.
18. Поїздки в села Ославця, Репедь, Команча та на гору Хрещата (п-т Сянік, Польща) з метою відвідання захоронень предків, лемківських церков, шпиталю і пам'ятників місць вояків УПА. Жовтень.
19. Соціокультурний проект «Вигнанці» (виставка, круглий стіл). Жовтень-листопад.
20. Проведення «Лемківського Кермешу» в м. Пустомити на Львівщині. Листопад.
21. Засідання правління Львівської обласної організації ВУТЛ. Щоквартально.
22. Участь у засіданнях колегії Всеукраїнського товариства «Лемківщина». Щоквартально.
23. Поїздка по пам'ятних місцях о. Михайла Вербицького (1815-1870) в Польщі. Протягом року.
24. Поїздки по місцях боїв та захоронень вояків ОУН-УПА. Протягом року.
25. Активізація роботи з прийомом нових членів товариства та створення нових лемківських осередків. Протягом року.

Голова О. ВЕНГРИНОВИЧ

ПУЦАНЯ на Чортківщині

Лемки мають багато традицій і свят, але Чортківська громада облюбувала Пуцаня, інакше «Запусти», яке проводиться більше 20 років.

Отож, колись лемки перед Великим Постом збиралися групами в доброго господаря, до великої світлиці і робили багату гостину. Святування починалося після Служби Божої і обходу господаря. Готували страви – курячий росіл із домашнім вермішелем-ризанкою, холодець-студенину, канапки, душенину з картоплею. Їли багато капусти – свіжої і квашеної, а також вареники-пирого з різними начинками.

Основна ідея свята – привселюдно просити один в одного прощення за зроблені провини. Часто це виявлялося в дружньо-жартівливому тоні. На Пуцаня, за «порційком палюнки» звучали веселі жарти і дружні дотепи.

Щороку ми проводили районне Пуцаня у Лемківській світлиці Чорткова, на яке з'їжджалися країни зі сільських осередків. З року в рік це свято стає все більше масовим і більш організованим. Всіх бажаючих неможливо було помістити в скромному приміщенні світлиці. Тому-то цього року традиційне свято Пуцаня проводилося в різних місцях: міському осередку Чорткова (голова Віра Криворук), в сільських осередках Нагірянки (голова Юлія Пелікан) та Ягільниці (голова Степан Бубернак), на яких забавлялися понад 200 осіб.

Переповісти усі барви цих забав просто неможливо. Треба було там бути і бачити. Музичний супровід проводили лемківські гудачи осередків та учасники народних ансамблів «Потічок» і «Любисток».

Марія БАБІЧУК –
голова Чортківської районної організації ВУТЛ.

26. Підтримка інформаційної та видавничої діяльності про історію та культуру Лемківщини, збір свідчень про життя і депортацію лемків. Протягом року.
27. Участь у заходах Львівської облдержадміністрації та обласної, Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків із діаспорою Національного університету «Львівська Політехніка». Протягом року.
28. Участь у заходах Об'єднання товариств депортованих українців «Закерзоння». Протягом року.
29. Координація роботи та проведення спільних заходів із Львівською обласною молодіжною організацією «Молода Лемківщина». Постійно.
30. Сприяння та підтримка в організації та проведенні Міжнародного історико-краєзнавчого табору-експедиції «Вирій» на теренах Закерзоння. Постійно.
31. Участь у Міжнародних зустрічах і заходах на території Лемківщини. Постійно.
32. Відзначення пам'ятних дат видатних діячів та історичних подій Лемківщини. Постійно.
33. Консультації з питань підготовки документів для в'їздового забезпечення членів лемківської громади Львівщини до консульських відділів і в'їздових центрів. Постійно.

Голова С. МАЙКОВИЧ

ПЛАН РОБОТИ

Тернопільської обласної організації ВУТЛ на 2017 рік

1. Проведення «Лемківського Йордану» в Тернополі. 19 січня.
2. Проведення «Пуцаня» в Чорткові. Лютий.
3. Регіональні виставки-конкурси лемківської писанки, майстер-класи в Монастирську, Тернополі, Чорткові, Бережанах, Бучачі. Березень-квітень.
4. Вечір Пам'яті до 70-річчя акції «Вісла» в Тернополі. Квітень-травень.
5. Проведення «Лемківського Кермешу» в Тернополі. Червень.
6. Регіональний фестиваль лемківської культури в с. Ягільниця Чортківського р-ну. Травень.
7. Участь у Міжнародному фестивалі «Лемківська Ватра» в Ждині, Польща. Липень.
8. Організація поїздок по історичних місцях України та Лемківщини. Протягом року.
9. Організація і проведення XVIII-го Всеукраїнського фестивалю лемківської культури «Дзвони Лемківщини» в Монастирську. 5-6 серпня.
10. Панахиди і покладання квітів до пам'ятників жертвам депортації. 9 вересня.
11. Міжнародна наукова конференція, приурочена до 70-річчя акції «Вісла» (1947р.) у Тернополі. Жовтень.
12. Проведення Свята св. Миколая. 19 грудня.
13. Художні виставки лемківських мистців і майстрів народних промыслів. Протягом року.
14. Активізувати діяльність молодіжних об'єднань «Молода Лемківщина» у Тернополі та Чорткові. Протягом року.
15. Створення нових осередків у районних організаціях Тернополя, Підгайців, Зборова, Монастирська, Козови. Протягом року.
16. Надання допомоги членам організації у в'їздових центрах. Протягом року.

Ігор ДУДА – мистецтвознавець,

директор Тернопільського обласного художнього музею.

МИСТЦІ ЛЕМКІВЩИНИ

Відомо, що лемки – працьовитий і талановитий народ. Вони внесли вагомий вклад у розвиток освіти і науки, культури і мистецтва Польщі, України, Словаччини та Америки. Чарівна природа Карпат сприяла розвитку творчих здібностей горян. Світлове визнання і славу здобуло малярство Епіфанія (Никифора) Дровняка та Андрія (Енді) Вархоли – художників лемківського походження. Перший працював у Польщі, а другий – в США.

У цій статті розглядаємо в хронологічному порядку творчість вихідців із Лемківщини (Західна Галичина, Пряшівщина і Західне Закарпаття), які працювали в галузі образотворчого живопису, скульптури, графіки, декоративно-ужиткового мистецтва та архітектури в різних країнах Європи та Америки.

Західна Галичина, Польща

Лемки вперше стали відомі в мистецькому житті Галичини від кінця XIX ст. Одним із них був Андрій АНДРЕЙЧИН (*1865, с. Устя Руське, п-т Горлиці + 1914, м. Львів) – гравер-літограф, видавець. Закінчив народну школу в Горлицях, вчився у гімназії в Новому Санчі (до 1879 р.). Пішки добрався до Києва, де протягом двох років відвідував Рисувальну школу М. Мурашка. У 1881 р. повернувся до Галичини, продовжував навчання у Художньо-Промисловій Школі, працював літографом у Львові, Кракові, Відні, Будапешті. В 1893 р. заснував власну літографську майстерню у Львові. Разом із худ. Антоном Пилиховським, розвинув мистецтво графіки в Галичині. Його альбоми з малюнками церков не втратили свого пізнавального значення.

Протягом 1945-46 рр. на підставі угоди між Урядом УРСР і Польським Комітетом Національного Визволення (від 9.09.1944 р.) на Схід було депортовано 483 тис. осіб і розсіяно по південно-східних областях України. Ті, що залишилися на Закерзонні (більше 140 тис.), під час акції «Вісла» (1947 р.) були депортовані на Захід – колишні німецькі території.

Один із небагатьох, хто продовжував творчу працю на прабатьківських землях, був Епіфаній ДРОВНЯК (Никифор *1895, с. Поворозник, п-т Новий Санч +1968, м. Криниця) – маляр-примітивіст світової слави. Його ім'я стоїть поряд з іменами А. Руссо, Н. Піросмані, І. Генераліча, К. Білокур. У 1950 р. він закінчив Різьбярську школу в Закопаному, в 1956 р. – Академію Красних Мистецтв у Варшаві. Серед відомих творів-пам'яток партизанам в с. Устя-Руське (1963).

Творча діяльність мистців-вихідців із Лемківщини, виселених в Україну, переважно пов'язана зі Львовом. Тут діяли мистецькі навчальні заклади: Львівське училище при-

кладного мистецтва ім. І. Труша (скор. УПМ), Львівський інститут прикладного та декоративного мистецтва, згодом – Львівська національна академія мистецтв (скор. ІПДМ, ЛНАМ). Наші країни ставали членами престижних професійних організацій: Спілка художників України (скор. СХУ), Спілка архітекторів України (САУ), Спілка майстрів народного мистецтва України (скор. СМНМУ). Від 1989 р. мистці були діяльними членами і керівниками лемківських товариств в Україні та США: Всеукраїнське товариство «Лемківщина» (скор. ВУТЛ), Фондація досліджень Лемківщини (скор. ФДЛ), Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань (СФУЛО), Організація Оборони Лемківщини (скор. ООЛ).

У серпні 1945 р. на станції Потутори прибув ешелон із лемківськими родинами, які були виселені зі сіл Балутянка і Вілька, п-т Сянік. Одні поїхали в м. Підгайці, інші – в с. Гутисько на Бережанщині. Відтоді Гутисько стало центром художнього різьблення на дереві. Тут працювали родини народних майстрів-різьбярів – Бердалі, Бенчі, Долинські, Ілляші, Кишаки, Красівські, Одрехівські, Орисики, Стецьки, Сухорські, Шалайди. В кінці 1940-их і 1950-их роках більшість майстрів переїхали до Львова, курортів Трускавець і Моршин, де були кращі умови для творчої праці і збуду творів. Їх твори (декоративні тарілки і палиці, скриньки, фігурки тварин і птахів) експонувалися на виставках і ярмарках народного мистецтва у Львові, Києві, Москві. Нині вони зберігаються в музеях Львова і Києва, державних і приватних збірках Польщі, Словаччини, США і Канади.

Михайло ОРИСИК (*1885, с. Вілька +1946, с. Гутисько) – майстер об'ємної техніки, вчитель багатьох лемківських різьбярів. Фігура «Лемко» (кілька варіантів) – твір, що приніс йому загальне визнання. Сини Андрій ОРИСИК (*1922, там же +1998, м. Трускавець) і Степан ОРИСИК (*1930, там же) працювали у Трускавці на Львівщині. В Трускавці також творив різьбяр Василь БЕНЧ (*1922, там же).

Родинну династію Стецяків започаткував Кузьма СТЕЦЯК (1886, с. Вілька +1946, с. Гутисько), який навчився різьби в М. Орисику і передав мистецтво своїм сином. Олекса СТЕЦЯК (*1914, с. Вілька +1959, м. Львів) у 1936 р. брав участь у виставці лемківської різьби в Закопаному. Президент Польщі допоміг йому вступити до Краківської Академії Красних Мистецтв, де Олекса провів два роки. З 1944 р. жив у Львові. За політичну діяльність був засуджений на 10 років каторги в Сибір, де втратив здоров'я. Іван СТЕЦЯК (*1919, там же +2000) – майстер анімалістичної різьби. Михайло СТЕЦЯК (*1925, там же +2001, м. Трускавець) у 1949 р. виїхав у м. Гагри, Грузія, де прожив 25 років. Учасник виставок у Тбілісі, Москві, Києві та Брюсселі.

Григорій БЕРДАЛЬ (*1897, с. Вілька *1960, с. Гутисько) також навчився об'ємній різьбі від М. Орисику. Його син Іван БЕРДАЛЬ (*1928, там же +1986, м. Трускавець) – майстер пластики малих форм. До 1956 р. жив у с. Гутисько, потім переїхав до Трускавця. Другий син Микола БЕРДАЛЬ (*1931, там же +2008, м. Моршин) у 1956-93 рр. працював у Львові, потім – у Мошині. Майстер круглої анімалістичної скульптури.

Далі буде.

ЮВІЛЕЙ Ярослави ФАЛАТОВИЧ

Народилася 6 грудня 1946 р. на хуторі Веснівка на Тернопільщині в родині музиканта Михайла Ковальчука, який походив зі с. Буковець, повіт Льсько на Лемківщині. Після закінчення початкової школи, вчилася у Денисівській 8-річній школі. Під впливом старшого брата Володимира поступила на навчання до Теробовлянського культурно-освітнього училища (1961-65 рр.) на відділ народних інструментів.

Після закінчення, працювала вчителем музики у Дибшенській середній школі. Тим часом, батьки переїхали жити в с. Великий Ходачків. Від 1967 р. – інспектор-методист у Козівському районному Будинку культури, де створила студію баяністів і керувала оркестром. Відтак завідувала дитячим сектором Будинку культури та була вчителькою музики у середній школі в с. Теофіліпка. У жовтні 1967 р.

вийшла заміж за Івана Фалатовича – голову сільради. Вони прожили разом 50 років, мають троє дітей – сина і двоє дочок.

Через 7 років І. С. Фалатовича перевели на роботу заступником голови колгоспу в с. Купчинці. Тут протягом двох років працювала вчителем музики у середній школі. У 1976 р. переїхала до батьків у с. Великий Ходачків, де керувала хором «Просвіта», а згодом створила мішаний хор «Лемківщина».

Ярослава Фалатович відродила мелодії та написала ноти до багатьох історичних пісень у записах І. Франка. Її нотний матеріал до пісень і коломийок увійшов у фольклорні збірники проф. Олексія Дея «Пісні в записах Івана Франка» та «Спілкування митців із народною поезією» (обидва – Київ, 1981). Ювілярка брала участь у багатьох Фестивалях лемківської культури в Монастирську, ювілейних заходах і концертах у Будинку культури в Козовій та Палаці культури «Березілля» у Тернополі.

...Нехай весни буйним цвітом
вам настрий підіймають,
а щедра осінь урожаєм
комори Ваші наповняє.
Хай Господь – Владика світу,
вам довоготіття послає,
а Пречиста Діва-Мати –
від зла охороняє!

З нагоди 70-ліття Ярослави Фалатович, Правління обласного і міського товариств «Лемківщина», Церковний комітет Лемківської церкви Вознесіння Господнього в Тернополі і країни щиро вітали її 8.12.2016 р. після Служби Божої. Поетичне побажання зачитала Марія Тройчак.

Вшанування Ювілярки проходило 15 січня ц.р. в с. Великий Ходачків Козівського р-ну.

70 РОКІВ ПІСЛЯ ВИГНАННЯ

У смт. Брошнів-Осада на Прикарпатті 3 лютого відбулася розколяда, яку приурочили 70-річчю депортації лемків у 1944-46 рр. та під час акції «Вісла» у 1947 р. зі своїх пра-батьківських теренів у Польщі. Захід організували Міжрайонне лемківське товариство «Бескидське земляцтво» (голова Леся Марканич) та працівники Народного дому селища (директор Любов Ваків). На нього зібралися люди, які стали жертвами тих трагічних подій, їхні діти та онуки, які хочуть знати своє коріння і зберегти свої традиції.

В місцевій церкві Св. Вознесіння відбулася панахида, на якій присутні молилися за Юрія Марканича, Катерину Русин, Ольгу Зубицьку, Ніну Локатир, Наталію Паславську, Марію Лаврик, Михайла Колесара, Марію Вишневу, Івана Марущака, Івана Сливканича, Івана Погода, Михайла Сементковського, Михайла Маланія, Юлію Пилипович, Ольгу Біляк, Ярослава Лучковича, Михайла Канюка, які за життя дбали, щоб наступні покоління знали, звідки вони походять.

У заході взяли участь отець-доктор Мирон Михайлишин із Кракова, отець-декан Михайло Бігун з Калуша, отець-мітрат Михайло Залеський, отці Вітольд Левицький і Володимир Майка, а також доц. Степан Криницький – голова Івано-Франківського обласного товариства «Лемківщина», гості з Луганщини, Львова, Івано-Франківська.

У Народному домі організатори щедро накрыли столи, щоб відтворити атмосферу сімейного затишку, родинної радості, як-то було «дома», на Лемківщині. Музичний гурт із Брошнева та аматорський колектив Союзу українців із Рожнятова виконали лемківські народні пісні, ансамбль викладачів «Коралі» (Брошнів) – традиційні колядки. Христина Ціник демонструвала хореографічну композицію, а Мирослава Оришин прочитала поезію про депортацію.

Прозвучали пісні у виконанні настоятеля храму Серця Ісуса і Серця Марії УГКЦ із Долин о. Вітольда Левицького. Всім припала до душі сучасна пісня «Плакала калина» про вояків АТО.

«Бескидське земляцтво» об'єднує людей, які живуть у Калуському, Рожнятівському і Долинському районах. Багатьох активістів вже нема, але їхні добрі справи люди пам'ятають. Однією з них була Катерина Русин, яка не раз відвідувала рідне село і бувала біля своєї хати.

«Всі, хто відвідує Бескиди, бачать, які величезні скарби має Польща від землі, що дихає здоров'ям і життям. Депортовані лемки мають надію і тепер, що прийде час, коли уряди держав підтримають їх надії на справедливість і втрачені землі будуть компенсовані», – наголосила голова Леся Марканич. Вона згадала, як разом із покійним чоловіком Юрієм відвідувала лемківські цвинтарі та церкви, налагоджувала зв'язки з польською владою і духовенством, мерами міст, брали участь у спільних культурних акціях поляків та українців. Встановили шість хрестів, де вже немає села, або на місці колишніх церков. Цього року у липні відбудеться поїздка в с.Криве повіту Лісько, щоб встановити пам'ятний хрест.

Отець М. Михайлишин нагадав, що владика Оуліян Пелеш (син Лемківщини, с. Смереківці) став першим єпископом Станіслава і висвятив Андрея Шептицького. Отець Мирон подарував лемківсько-бойківській світлиці-музею ім. Юрія Марканича копію образу Ісуса Христа з написом «Ессе Номо», що означає «Це – Людина». Оригінал цієї ікони намалював польський художник А.Хмельовський і подарував владіці Андрею.

Тарас Бунга зі с. Копанки (Калуш) і Люба Мельничук з Івано-Франківська подарували музею родинні світлинки, яким понад 50 років.

Гостя з Луганщини Тетяна Стадник-Галайда розповіла про лемків, які після депортації опинилися в с. Переможне. Вони спорудили пам'ятний знак до 60-річчя переселення і каплицю, організували вісім «Лемківських Ватр» у своєму селі. Коли почалася російська окупація Донбасу, лемки першими почали надавати допомогу українським воякам, які перебували у Луганському аеропорту. Село розташоване за п'ять кілометрів від нього. Багато його мешканців працювали в аеропорту. А в серпні 1914 р. російські окупанти з поїменним списком тих, хто допомагав нашим воякам, заходили в будинки лемків Переможного і розстрілювали їх. І тільки прихід українських військових зупинив продовження цього диявольського плану.

Вороги стріляли по аеропорту, а снаряди потрапляли в село. Багато мешканців Переможного встигло виїхати зі села. Виїхала і Тетяна, в якій тоді в руках була однорічна донька. Протягом трьох років вона проживала в кількох містах країни. Зараз зупинилася в селі біля обласного центру. Жінка шукає роботу, бо самотужки виживати нелегко. Її чоловік залишився в донбаському селі з батьками. Батька похоронив через гіркоку, а тепер доглядає важкохвору матері. Тетяна не змогла закінчити свій виступ, сльози не дали їй договорити...

Юлія БОЄЧКО,
м. Івано-Франківськ.

НАШІ ЮВІЛЯРИ – видатні лемківські діячі

- Січень**
- 100 – **Іван ПРОКОПЧАК** (*6.01.1917, с. Меджилабірці, окр. Гуменне, Словаччина +26.02.1991, м. Гуменне) – письменник. Співзасновник альманаху «Дукля», директор школи в Гуменному, голова ЦК Культурного Союзу укр. трудящих.
- 180 – **Василь ЧЕРНЕЦЬКИЙ** (*7.01.1837, с. Тернавка, п-т Сянкі + 5.04.1900, с. Сілець біля Белза) – священник, історик, краєзнавець. Парох у Туринці (1862-66), Стронятині (1865-84), Сільці (1884-1900).
- 80 – **Славомир-Роман ВАРШАВА** (*11.01.1937, с. Лабова, п-т Новий Санч +29.10.2001, м. Львів) – фізик. Доктор техн. наук (1995). Від 1963 працював у Львівському політехнічному інституті.
- 90 – **Юрій АМБІЦЬКИЙ** (*13.01.1927, с. Прусик, п-т Сянкі + 18.07.2000, м. Львів) – скульптор, член СХУ (1961).
- 60 – **Іван РАДЬ** (*19.01.1957, с. Княжий Міст, Мостиськ. р-н, Львів. обл.) – інженер-механік, гром. діяч. Від 2002 – начальник відділу Львівської міської ради. Депутат Миколаївської районної ради (2006-10). Від 2007 – заст. голови Львівського обл. товариства «Лемківщина». *Батько – зі с. Реледь, мати – с. Щавне, п-т Сянкі.*
- 70 – **Надія ЗЯТИК (Сапеляк)** *24.01.1947, м. Золочів Львів. обл.) – педагог, гром. діячка. Голова Городоцької районної організації ВУТЛІ (з 2002). *Батько – зі с. Одрехова, п-т Сянкі.*
- 50 – **Світлана РОГОВСЬКА** (*31.01.1967, с. Керниця, Городок. р-н, Львів. обл.) – провізор, гром. діячка. Від 1989 працювала провізором, завідувачем аптеки в м. Городок. Депутат Мської ради. Голова Контрольно-Ревізійної комісії Львівського обл. товариства «Лемківщина». *Батько – зі с. Поляни, п-т Кросно.*
- Лютий**
- 80 – **Омелян МАЗУРИК** (*2.02.1937, с. Брежава, п-т Березів + 13.11.2002, Париж) – художник-іконописець. Від 1967 жив у Франції.
- 80 – **Володимир ІВАНИШИН** (*3.02.1937, с. Лукове, п-т Лисько) – геолог. Доктор геол. наук (2006). Від 1964 працює в Чернігів. відділенні Укр. геолого-розвідувального інституту. Водночас (з 2009) – професор Чернігів. інституту економіки й управління.
- 90 – **Іван ГВОЗДА** (*20.02.1927, с. Височани, п-т Сянкі +5.06.2016, США) – доктор наук, професор Університету в м. Сіракузи, США (з 1969). Учасник УПА (1943-44). Член УВАН і НТШ у Нью-Йорку. Голова Організації Оборони Лемківщини у США (1969-73). Перший Голова Світової Федерації Лемків (1993-97).
- 100 – **Анатолій ГНАТИШАК** (*20.02.1917, с. Бахів, п-т Перемишль + 29.04.1997, м. Львів) – лікар-хірург, доктор мед. наук (1958). Професор, завідувач кафедри Львівського медичного інституту (1960-67). Заст. голови Всеукраїнського товариства онкологів. *Батько – з м. Криниця, п-т Новий Санч.*

СПОГАДИ

про Гелену Жегестовську з Медведиків

«Лемку, брате мій, кед жыєш в котрім кутику нашой землі, кед ищы цыльком не скаменіло ти серце, а бывє ссє свідком памтьох страших років, опиш тото в Памятковій Книззі, змалюй в лемківській іконі, оповіч своїм внукам, сусьїдам, бо то сьвятий обовязок перед твоім великим українським народом.» Ці слова журналіста і письменника Семена Мадзеляна (1922-2014) змушують нас, лемківських дітей і внуків задуматися, чи все, що ми знаємо і пам'ятаємо з розповідей наших бабусів і дідусів, ми передали наступному поколінню лемків.

Гелена Жегестовська народилася 29 серпня 1921 р. в с.Милик, повіт Новий Санч на Лемківщині. Батько Медведик Леон, син Михайла (нар. 1885 р.), мати Марта, дочка Йосифа (нар. 1892 р.). В родині були ще діти: Михайло (1914 р.), Петро (1914 р.), Анна (1926 р.) і Веронія (1929 р.).

Господарство мали досить велике: 14 га землі, з них 9 га – орної, двоє коней, корови, бики, вівці, свині, гуси, кури. Тому діти змалку привикали до домашньої роботи. Мала Геленка допомагала бабці Насті, пасла корови й вівці, часто ходила на ярмарок продавати молоко, масло, сир, бриндзо. Дівчина завжди була охайно і гарно одягнена. Одного дня на ярмарку її сподобав собі пан Барцішевський – власник пансіонату в Мушинці, містечку неподалік від Милика, і запропонував піти до нього на роботу. Довго не думаючи, Гелена (а їй на той час було 16 років) погодилася. Цікавий парадокс: багато лемківських родин були заможними, навіть мали слуг, які допомагали по господарству, проте діти змушені були самі заробляти. Моя бабця зароблені гроші витрачала на одяг сестрам Анні та Веронії, а також на своє шлюбне вбрання і придане-віно.

У пансіонаті у Мушинці протягом цілого року прийжджали пані з Польщі, Німеччини, Франції та Австрії, щоб відпочити та оздоровитися, помилуватися неповторною красою навколишньої природи, попити цілющої мінеральної води-шави. Гостей молода Гелена завжди зустрічала у гарній вишиванці, із квітами в руках і посмішкою на устах. Розповідала нам, що вдома дуже любила вирощувати та доглядати за квітами. За це її полюбив лемко Володимир Жегестовський з Милика. Владко-Ладек був наймолодшим у сім'ї Михайла й Анастасії. Закінчив 7 класів польської школи, вчився на різьбяр в Криницю, а потім працював у Мушинці на пилорамі-тартаку.

Доля звела молодих людей і 1940 року Володимир і Гелена стали на рушничок, проживши щасливо разом 37 років.

Роботи в пансіонаті було багато, щодня готували їжу на близько 60 осіб. Спочатку Гелена мила посуду. Але, як послушну і роботящу дівчину, кухарка пані Ядзя взяла її собі в помічницю. Протягом п'яти років Гелена вчилася куховарити, а потім вправно сама готувала страви, якими згодом тут, в Україні кормила всю нашу велику родину. До бабці на свята приїздили дочка Марія і син Ярослав зі сім'ями з Чернівців, приходила дочка Віра з чоловіком та дітьми з Монастирська. Часто відвідували нас сестри Анна, Веронія і брат Петро. Вона завжди була рада гостям і пригощала їх лемківськими стравами.

Згадую її розповіді про страви, які вона готувала на кожен день у пансіонаті. В понеділок, наприклад, на сніданок подавали чорний хліб із бриндзою, каву або чай-гербату; на обід – шавлевий суп-квасову зупу; на вечерю – смажену картоплю-грулі або цвітну капусту-каляфйори. У віторок снідали налисниками зі сиром, на обід – розсолник-огуркову зупу й ліниві вареники-пирого. У середу був червоний борщ із пампушками і вареники-пирого. У четвер варили бульйон-росіл із макаронам-різанком, пекли

кури або смажили м'ясні котлети і подавали разом із картопляним пюре – м'ятими грулями. Також подавали салат із буряка, моркви чи капусти. А на десерт прогосили морозивом-льодами, які робили власноруч. Коли ми були малі, бабця часто готувала таке морозиво. У п'ятницю готували помідоровий суп із макаронами і голубці. В неділю – бульйон із макаронами, картоплю з котлетами чи шницелем і голубці. На вечерю варили гречану або пшоняну кашу-замішку, картопляне пюре, чай з булочками чи пампушками. Іноді пекли деруни-тертюхи. Страви бабці Гелі були завжди дуже смачні, приготівлені з любов'ю, нерідко з пісенью на устах.

Бабця любила співати:

*Пришов бы-м я до вас каждый вечер,
Кед пред вашима дверми – велька мочар.
Прелож, мила, дручкы,
Прейду помалуцькы –
Каждий вечер, каждый вечер...*

Традиція готувати лемківські страви в нашій родині передалася у приготуванні 12 пісних страв на Святу Вечерю-Велию. В цей день усі постили і лише, коли зійшла на небі перша зірка, сідали вечеряти. Перед тим господар-газда мав покормити худобу. Потім заносив до хати-хужи сіно і клав під обрус, а під стіл розстеляв солому. На знак того, що Ісус Христос народився в стаєнці, біля худоби.

Перед Вечерею бабця Геля наливала води в мильницю з копійками. Батьки, діти і внуки милися і витиралися одним рушником, щоб були здорові цілий рік. Родина молилася перед образами і сідала за стіл. На столі клали ложку для душ померлих. Запалювали свічку. Готували 12 страв на спомин про 12 апостолів – учнів Христових. Спочатку пили свячену воду, споживали проскурку-просфору, а потім – по зубчику часнику зі сіплю і житнім хлібом. Серед страв були: риба, борщ із вушками, квасоля-фізоля, капуста, вареники-пероги з капустою чи картоплею, пісні голубці, пампушки, узвар-ячанка із сухош. Наприкінці подавали кутю з ячменем (пенцак), бо пшениця в нас не родила. Всі страви були пісні, з олією, проте дуже смачні. Іли з однієї миски. Після Вечері знову молилися, дякували Богові і колядували.

Спогадами поділилася внучка Тетяна КОЗАК (Петришин-Жегестовська) - науковий співробітник Музейно-го комплексу «Лемківське село» в Монастирській.

На фото: Гелена Жегестовська, Анна Гурга, Веронія Кулина та їх брат Петро Медведик.

Леся ЛЮБАРСЬКА

РОЗМОВА МАТЕРІ З СИНОМ

Назару ВОЙТОВИЧУ присвячую – наймолодшому Герою Майдану, Герою України, який загинув 20 лютого 2014 р. в Києві

Ти хотів, як наш Бандера, край свій боронити – Вас незримо вже в'язала та, героїська нить.
Бо у нас глибоко в серці корінь той святий,
Зветься він «Самопожертва», синку дорогий!
Ти, Назарчику мій любий, так як твій кумир,
Став Героєм України, символом за мир.

Бо у нас глибоко в серці корінь той святий,
Ось метелик сів, синочку, на моє плече.

Наче голос тихий-тихий над моїм чолом:
«Я зустрів тут побратимів... Ми усі разом.

Ось – Шухевич, Гонта, Довбуш, славні козаки...
Тут єднає всіх ідея, а не час, роки.

Якось днями – не повірив я своїм очам –
Підійшов до мене, мамо, сам Бандера, сам.

На плече поклав долоню, усміхнувся мені:
«Шкода, що лишив так рано справи ті земні.

Бо такі, як ти, дитино, так потрібні там,
Щоб не дати землю рідну в руки ворогам.

Треба, щоб усі забули ворожечу, зло,
Щоб всі стали під єдине боротьби крило.

Що ж там діється, мій друже? Знов червоний пєс
Топче груди українські. Як же він воскрес?

Безперервно чуєм дзвони: дзень-дзелень...
Це хоронять цвіт країни кожен Божий день.

Не знаходжу собі місця, рвусь до них у біж:
Хто дозволив їм це пекло на землі моїй?

Я колись попереджав вас: німець відійде,
Більшовизму не позбутись – лихо всім буде!

«Чуєш, мамо? Чуєш рідна, як ми тут разом?
Думаєш: заснула «Сотня» тихим, вічним сном?

Ми за всім спостерігаєм на землі святий,
Як ті сталінські нащадки топчуть прапор мій.

Вчора знов збирали віче і молилися всі,
Щоб був мир у кожному домі, на святій Русі.

З нами моляться ангели, навіть сам Ісус.
Кармелюк був і Шевченко, і Франко, і Стус.

Ми не ділимося на групи, партії, чини,
Бо усі ми тут єдині доньки і сини.

Думаєш, я – наймолодший? Є молодший тут.
Чотирнадцять йому, мамо. Той Герой з-під Крут.

Я тобі сьогодні, рідна, стільки розказав;
Вибач, моя найдорожча – горя я завдав.

Обійми за мене батька. Друзіям передай,
Щоб любили до знемочи отчий рідний край!».

Ось така була розмова, любі діточки...
А метелик з плеча мого не злігав таки.

Вітерець подув: метелик крильцями махнув.
Я почув: «Мені легше, що я з вами був!»

І ростила, й виглядала, ночей не спала,
І чого тебе, мій сину, я не вберегла?

Впав від снайперської кулі на своїй землі,
Не цвістимуть твої весни в рідному селі.

Ти єдиним був у мене, сонечко моє,
Чому ж тобі зозуленька більше не кує?

Біль запікся в моїм серці, так болить – пече,
Хоч у сні схили голівку на моє плече.

Усміхнися, як всімівася. Був щасливий час.
Ти тепер лиш з барельєфа дивився на нас.

Я посиджу в твоїм сквері. Як без тебе жить?
Як болить ця порожняча, синку, як болить!

Знаєш, поруч барельєфа, сонечко моє,
Образ Діви Пресвятої із Ісусом є.

Бо найбільша милість Богу, – ти, синочку, знай –
Це життя віддати за друга і за рідний край.

Все село твоє Травневе в тузі і журбі,
Як могла б, своє серденько віддала б тобі.

Рідну школу, де ти вчився, в нашому селі,
Твоїм іменем назвали учні й вчителі.

Звели Пагорб біля школи, Пам'яті куток
Гарно так облаштували в твою честь синок.

Я тобі розповідало, що нового тут,
Що тобі дали «Героя» – Зірку золоту.

Я всі зорі в синім небі віддала б тобі,
Щоб не було моє серце нині у журбі.

Щоби ти спішив додома кожен вихідний,
Щоб тобою я пишалась, ангелику мій.

Іграшку м'яку, синочку, так ти й не віддав
Дівчині своїй вродливій. Тій, що так кохав.

Не сумуй, твій подарунок збереже вона.
Ти приходи до нас, синочку. Ти приходи у нас.

Рідний коледж твій, синочку, весь зібрався тут,
Та не усмішки щасливі – біль і сум цвітуть.

І бринять гіркі сльозини, бо не з ними ти.
Та я вірю: ти все бачиш з неба-висоти.

В День народження щорічно і в лютий день
Коледж твій плете віночок із сумних пісень.

Тобі вірші декламують, моляться усі,
Ти завжди будеш тут жити в пам'яті людській.

Пам'ятаєш, моя квітко, як ти говорив:
«Мрію, щоб поруч Бандери мій портрет висів».

Вже тоді у твоїм серці біль був за свій край.
Я тоді не зрозуміла, а ти розумів...

У естві твоєму, сину, той вогонь горів.

ПЕРЕЗЕРАМЕ СТАРИ ЗНИМКИ

Криниця, 1934. (1) Андрій Громосяк, (2) Антон Греняк, (3) Лешко Громосяк, (4) Павло Лаврик, (5) Стефан Крайняк, (6) Тео(до)зий Ткачик, (7) Славко Лугаза, (8) Антон Лаврик, (9) Семан Вовчак, (10) Петро Старшицак, (11) Іван Гурей, (12) Іван Крегель, (13) Михал Граб, (14) п. Ропецкий – керовник, (15) Петро Бискуп, (16) Стефан Тимура, (17) Орест Греняк, (18) Антон Фігель.

Духова оркестра в Криниці. 1934 р.

На фото: 1. Андрій Громосяк, 2. Антон Греняк, 3. Лешко Громосяк, 4. Павло Лаврик, 5. Стефан Крайняк, 6. Тео(до)зий Ткачик, 7. Славко Лугаза, 8. Антон Лаврик, 9. Семан Вовчак, 10. Петро Старшицак, 11. Іван Гурей, 12. Іван Крегель, 13. Михал Граб, 14. п. Ропецкий – керовник, 15. Петро Бискуп, 16. Стефан Тимура, 17. Орест Греняк, 18. Антон Фігель.

Стефанія ТРОХАНОВСКА,
с. Білянка, п-т Горлиці

ЛЕМ

розшмарены
люде
од всходу
на захід
без ниякої
причыны
серце
остало
в горах
душа
пішла
до скансену
лем
чуга остала
яко довід
вины

Літ.: Церковний календар на 1994 рік. – Сянок, [1993]. – С. 189.

Роман ВАРХОЛ,

с. Зимна Вода під Львовом

«ЛЕМ»

Те слово – плескання риби
у водах гірської річки
прозоро-іскристих...
Те слово мені вчувається,
коли теплий травневий вітер
хмеліє серед кетягів бузку
і шелестить, як Перелесник,
зеленим листом.
Чи вересень
у дзвін медвяний дзвонить,
чи грудень надворі,
воно, неначе серце, творить пісню.
...натомлений, засну –
у сні мої приходять
брат і мати
з тим словом на устах.

Літ.: Діти кирилиці. Поезії. – Львів, 2015. – С. 10-11.

СВІТ НІМНИ

Лемківській гумор

«Варуйся пса!»

Листоноша приходив до брами і видит табличку: «Варуйся пса!» Але як не звидів жадного пса, гвышов і враз чує завивання... З дому виходить ґазда і кричить:

– Вы, што читати не знате? Юж третій, хто наступив на мого пса!

Вкрали пса

– Але мав ем пса! Шкода: не пес, а прадивий лев! Боляли-ся го не лем куры, а злодіє.

– А што ся з ним стало?

– Нич. Вчера вночы го вкрали ...

Войсковий пес

– Чым ся одрижнят дворовий пес од войскового?

– Дворовий пес, кед одпочыват, лиже яйця, а войсковий – фарбує буду!

Воробель

Воробель хпав до млаки взимі і замерз. Ішла корова, впустила гівно в млаку. Воробель ся зогрів, выліз і почав цвѣрчати. Обік проходив кіт, звидів воробля, вхопив го і зів. Поучаня:

– не каждый, хто на тя покакав – підлий;

– не каждый, хто тя вытягнув з гівна – добрий;

– сьдиш в гівні – не цвѣрч!

Вчена коза

Лемко подав до ґазеты оголошаня: «Продаю хыжу, двір, огорид і вчену козу, котра не шкодит сусьідам, а гвечер сама приходив домі!»

Гварит до пса

Жена – хлопу:
– Чом часто гвариш до пса? Прецьві він ти не одповіст.
– Тото акурат в нім цыню.

Літ.: Ігор Дуда. Лемківській гумор. – Тернопіль, 2014. – С. 303-304.

Теодор КУЗЯК

ДОГАСАЮЧА ВАТРА

Од редактора: Не маме дуже книжок, написаних по лемківски. Правду повісти, цыпковито іх не маме. Бо неє кому писати на материнській мові: старше покоління юж єй забыло, а наши діти і внуки не видят в тому потреби. Ліпше знати анґельску, німецку ци навет польску. Бо они ся в світі придадут. Прото наши люде хтят, як не чути ци гварити, то хоцькаль читали по своему. Для того запровадив-ем в часописі «ДЛ» 4-ту «Лемківску сторінку».

Недавні Іван Комара з Тернополя дав мі книжку, котру йому подарував автор – крайнин з Бортного, на Ватрі в Ждини 2004 року. Оповіданя і гуморески в ній сут писани чысто по лемківски. А ішчы она добрі ілюструвана мальовидлами самого Т. Кузяка.

Такто починаме друкувати оповіданя, яке дало назвиско тій книжці. Авторска писовня, переважні, єст дотримана.

Літ.: Теодор Кузяк. Догасаюча Ватра. – Криниця: Наша Загорода, 2001. – 156 с.

Илька Пандяка памятам ишчы з перед войны як доброго ґазду. По войні, разом з иншыма лемками, Илько був выселкений на Західні землі Польщы и, хоць достав там зрунтувану ґаздівку, то треба признати, же барз скоро разом зо женом и дітми, як то гварят, поставив єй на ноги, и зас був єдним з найліпшых ґаздів на селі. Бо Илько чытав дуже фаховой рільничой літературы и ґаздував по новому.

Хоць поводило ся му на Заході добрі, а діти покінчыли вищы и середні школы, але туга за рідном Лемківщином не опушчала го нігда, а ишчы барже його жену Євку.

Коли 1956 року была можливість декотрым лемкам повернути на рідну землю, Илько приїхав до рідного села. Його хыжа стояла, але была занята през осадника и барз знищена.

Коли зас осадник спостеріг, же Илько хоче вернути, але лем до своей хыжы, то загнув таку цыну, за котру мож было вілю купити.

Не погодили ся, и Илько вернув на Захід з ничым, але Євка не давала му спокою, конечні хтіла вернути на свое сьмітя.

В недовім часі Илько зас приїхав до рідного села, але удавав, же ґаздівку хце купити деінде.

Осадник, як ся о тім довідав, то сам зачав за Ильком ходити и нагваряти го на купно, опустив праві половину з того, што перше засьпівав.

Так Илько купив свое ґаздівство. Стодола навпів завалена, сыпанец цылком знищений, а по оборозы ани сьліду. Хыжа в оплаканім стані. Найперше хтоси здер з ньой бляху, на тото місце осадник дав папу, яку вітер поздерав в дуже місьцях и в дощови дни до хыжы ся ляло, так же з постельом треба было «іздити» од кута до кута.

Илько вернув зо женом и старшым сыном. Молодший и дівка пішли до міста, там працювали и так zostали на Заході.

Илько з місьця взяв ся до тяжкой работы. На Заході доробив ся гроша, бо ґаздував, бо не пропив, не прогуляв, лем одкладав, а ишчы барже шпарувала жена.

Тепер на тоты одложены грошы было барз дуже місьця. Найперше Илько взяв ся за будову стайні и стодолы, жебы худоба мала де ся помістити. Сами мешкали наразы навпів згнилій хыжы, лем же дах юж полатали и до середины не ляло.

За недовго Илько выгнав на пасвиско кільканадцет штук рогатой худобы, кілька овецок и пару гардых кони.

Зас був найліпшым ґаздом в селі. Державі продавав парудесьят літрів молока річно, пару штук опасеных быків и телічок. Поле было засьіане и обсаджене, травы – по пояс.

Тепер Илько взяв ся будувати хыжу, але порядку, мурувану выставив, поверхову, з выгодами – тепла вода, ванва, центральне оґріваня, як в місьті.

А коли юж вшытко было готове, товды Илько в тій новій хыжы зробив сынови веселья, и то неабьяке! Цыле село запросив. Грالی лемківски гудакы. Гостили ся цылы три дни, а поправляли зо два. Илько, хоць ошадний, але не скупий, на такы справы гроша не жалувал. Тішыв ся, же Славко, його сын, взяв собі жену зо своїх, працюовиту лемкыню, то поможе и при ґаздівці, а и Євкі буде тепер легше, бо років юж мала шістдєсят два, зас Илько – шістдєсят сім.

Далі буде.

Марія ПАРИЮ – 85!

Вродила-ся 31 стичня 1932 р. в с. Котань, п-т Ясло на Лемківщині. 1945 року, заєдно з родичами, была выселена на Донбас. През рік родина переїхала до м. Калуша на Прикарпатті (втовды – Станіславівска обл.).

Трудову працю розпочала телефоністом реїонового одділу, а закінчыла – деректорьом Музеум выробничого обеднаня «Хлорвініл» в Калуші. Здобыла вышчу осьвіту: за фахом – гісторик. В 1951-91 роках занимала-ся суспільно-партийном роботом. За свою працю і громадску діяльність одзначена ордером «Дружба Народів» і «Знак Пошани», медальом «Ветеран праці».

Од початку заснуваня тутейшого товариства «Лемківщина» є заступцьом головы (Ф. Лабика).

Правліня Івано-Франківской а Калушской організації «Лемківщина» шчыро витают п. Марію – дочер Івана, з пів юбілейом – 85-літям, і жычат їй многая і блага я літа!

Лемківски народни пісьні

ЗАГРАЙТЕ МІ, ГУШЛІ

Заграйте мі, гушлі, заграйте мі, басы,
най сой вытаньцую свої млади часы! (2 р.)

Заграй мі, гудачку, на тоньку струночку,
жебы-м вытаньцував мою фрайрочку! (2 р.)

Заграйте, заграйте, гушлі яворови,
най ся вытаньцуют ножкы шугайови! (2 р.)

Заграй мі, музыка, на цылого сьмыка,
а я ти заплачу, як продам коника! (2 р.)

Грают гушлі, грают, грают і басуют,
а на моїх очах сизы ся вказуют! (2 р.)

ПІЄМЕ-ПІЄМЕ

Пієме-пієме по два-три, по три дни.
Што то за палюнка, же я од ней пяна? (2 р.)

Пияна-пияна, треба мене вести.
Ішчы треба за мном палюночку нести. (2 р.)

Штыри фрайрочки, за што ся упили?
За тебе, Яничку, же мы тя любили! (2 р.)

Не сама-м ту пришла, вода мня принесла.
На кождім ярочку пила-м палюночку. (2 р.)

Дунаю, дунаю, быстра вода в тобі.
Не повідж, шугаю, же-м была при тобі! (2 р.)

Пієме-пієме по два-три, по три дни.
Што то за палюнка, же я од ней пяна? (2 р.)

Я ДО ЛЕСА НЕ ПІДУ

Я до леса (3 р.) не піду,
древко рубац (3 р.) не буду!

Древко бы мя (3 р.) забило,
што бы моє (3 р.) дівча робило?

А в лесу гайтов стереже,
сокырочку бы мі взяв.
Сокырочку за сто злотих,
гей, топориско - за таляр.

Лемку! Маш бесьідувати, гварити, мовити, повідати, радити, речы, гадати. Втовды лем будеш собом і шанувати Тя будут Люде.

«Дзвони Лемківщини» -

часопис Всеукраїнського Товариства «Лемківщина»

Наша адреса:

46001, м. Тернопіль, бульв. Т. Шевченка, 21, тел. 52-29-93.

E-mail: lemko_ter@ukr.net; www.Lemky.org.ua

Реєстраційне свідоцтво ТР 145

Тираж 1000 прим. Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.

Підприємець Старух С. Є., м. Тернопіль, вул. Лукіяновича, 8. Тел. 42-52-13. E-mail: manager@vdruk.com

Редактор Ігор ДУДА

Редакційна колеґія:

Василь МУЛЕСА (Закарпаття), Олександр ВЕНГРИНОВИЧ (Тернопіль),
Степан КРИНИЦЬКИЙ (Івано-Франківськ), Степан МАЙКОВИЧ (Львів).

Комп'ютерна верстка - Тарас ВАШКІВ.

Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колеґії.

Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.